

17. Balakin, K.V (2001). Obzhalovanie postanovlenii sudov grazhdanskoi iurisdikcii vo Francii [Appealing against decisions of courts of civil jurisdiction in France]: Candidate's thesis. Moskva, 2001. 21 s. [in Russia].
18. Federalnyi zakon pro administratyvnyi protses. (Zakon pro administratyvne sudochynstvo, VwVG) vid 20 hrudnia 1968 r. (Stanom na 1 sichnia 2021 r.) Skorochennia, vkluchene Dodatkom № II 3 Zakonu pro orhanizatsiiu kryminalnykh vlad vid 19 bereznia 2010 r., Chynnym z 1 sichnia 2011 r. [Federal Law on Administrative Procedure. (Law on Administrative Procedure, VwVG) of December 20, 1968]. URL: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1969/737_757_755/de [in Germany].
19. Kristian, K. (2019), Lektsiia iz zahalnoho administratyvnoho prava, vkluchaiuchy administratyvno-protseualne pravo, chastyna I administratyvno-protseualnoho prava, litnii semestr 2019 roku. [Lecture on general administrative law, including administrative procedural law, part I of administrative procedural law]. URL: https://www.jura.uni-bonn.de/fileadmin/Fachbereich_Rechtswissenschaft/Einrichtungen/Lehrstuehle/Koenig/Materialien_2019_SS/VL_Skript_SS_2019_Teil_I/VerwaltungsverfahrensR.pdf. [in Germany].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.3.36>

PROBLEMATYKA PODMIOTU PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ DO DZIEŁA FILMOWEGO WEDŁUG PRAWA UKRAINY I KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Kateryna Poturai

aspirantka

Institutu Państwa i Prawa imienia W.M. Koreckiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000 0002 4670 4295

Poturai@gmail.com

Adnotacja. Artykuł poświęcony jest badaniu definicji składu przedmiotowego prawa własności intelektualnej do dzieła filmowego zgodnie z ustawodawstwem Ukrainy i państw Unii Europejskiej. Autor zwraca zatem uwagę na to, że ustawodawstwo krajowe opiera się na zasadzie uznania za podmioty prawa autorskiego do dzieła filmowego osób, które wnoszą twórczy wkład w stworzenie odpowiedniego podmiotu prawa autorskiego. Z analizy przepisów Ukrainy i krajów UE dotyczących dzieła filmowego można wyróżnić podejścia do wyjaśnienia kręgu osób, które są uważane za autorów tego dzieła, w szczególności: 1) ustanowienie systemu, w którym film jest postrzegany jako wspólna praca kilku autorów, którzy czynią swój wkład artystyczny w jego tworzenie (Ukraina); 2) utworzenie grupy autorów i twórców, którzy mogą ubiegać się o autorstwo, a także przeniesienie praw do dzieła filmowego. Dzieło filmowe w tym podejściu jest uznawane za wspólną pracę takich wspólnych autorów, jednak prawo przewiduje umowę między producentem a autorami, która zawiera przeniesienie prawa do korzystania z filmu (Francja). Autor zwraca uwagę na to, że warto stworzyć nową strukturę prawną, która zrównoważy interesy bezpośrednich autorów filmu, jego organizatorów i producentów. Pozostaje również dyskusyjne uznanie autorstwa dzieła audiowizualnego tylko przez jedną osobę – reżysera dzieła.

Słowa kluczowe: autor, wykonawca, osoba fizyczna, dzieło filmowe, podmioty prawa autorskiego do dzieła filmowego, reżyser-scenarzysta.

PROBLEMS OF THE SUBJECT COMPOSITION OF THE INTELLECTUAL PROPERTY RIGHT TO A CINEMATOGRAPHIC WORK UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE AND THE STATES OF THE EUROPEAN UNION

Kateryna Poturai

Postgraduate Student

Institute of State and Law V.M. Koretsky of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000 0002 4670 4295

Poturai@gmail.com

Abstract. The article is devoted to the research of determination of the subject composition of the intellectual property right to a cinematographic work under the legislation of Ukraine and the states of the European Union. Thus, the author draws attention to the fact that the national legislation is based on the principle of recognition by the subjects of copyright for a cinematographic work of persons who make a creative contribution to the creation of the relevant object of copyright. From the analysis of the norms of the legislation of Ukraine and the EU countries concerning a cinematographic work it is possible to allocate approaches on clarification of a range of persons who are considered authors of this work, in particular: 1) establishment of system in which the film is considered as joint work of several authors who make their artistic contribution into its creation (Ukraine); 2) establishment of a group of authors and creators who can claim authorship, as well as assignment of rights to a cinematographic work by law. A cinematographic work in this approach is recognized as a joint work of such joint authors, but the law presupposes a contract between the producer and the authors, which contains

the assignment of the right to use the film (France). The author draws attention to the fact that it remains appropriate to create a new legal structure that would balance the interests of the direct authors of the film, its organizers and producers. It also remains debatable to recognize the authorship of an audiovisual work by only one person – the director of the work.

Key words: author, performer, individual, cinematographic work, subjects of copyright for cinematographic work, director.

ПРОБЛЕМАТИКА СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КІНЕМАТОГРАФІЧНИЙ ТВІР ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Катерина Потурай

аспірантка

Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України

(Київ, Україна)

ORCID ID: 0000 0002 4670 4295

Poturai@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена дослідженню визначення предметного складу права інтелектуальної власності на кінематографічний твір відповідно до законодавства України та держав Європейського Союзу. Автор звертає увагу на те, що національне законодавство базується на принципі визнання суб'єктами авторського права за кінематографічним твором осіб, які роблять творчий внесок у створення відповідного об'єкта авторського права. З аналізу норм законодавства України та країн Європейського Союзу щодо кінематографічного твору можна виділити підходи до з'ясування кола осіб, які вважаються авторами цієї роботи, зокрема: 1) встановлення системи, у якій фільм розглядається як спільна робота кількох авторів, які роблять свій художній внесок у його створення (Україна); 2) створення групи авторів та творців, які можуть претендувати на авторство, а також передача законних прав на кінематографічний твір. Кінематографічна робота за такого підходу визнається спільною роботою таких спільних авторів, проте закон передбачає договір між продюсером і авторами, у якому зазначено передання права на використання фільму (Франція). Автор звертає увагу на те, що залишається доцільним створити нову правову структуру, яка б збалансувала інтереси безпосередніх авторів фільму, його організаторів та продюсерів. Також залишається дискусійним визнання авторство аудіовізуального твору лише однією людиною – режисером твору.

Ключові слова: автор, виконавець, фізична особа, кінематографічний твір, суб'єктів авторського права на кінематографічний твір, режисер-постановник.

Вступ. Натепер, у зв'язку зі швидким розвитком кінематографії в Україні та численних копродукцій, постала необхідність дослідження суб'єктного складу права інтелектуальної власності на кінематографічний твір за законодавством України та країн Європейського Союзу (далі – ЄС).

Основна частина. Дане питання досліджувалося С.Ю. Бурлаковим Н.В. Бочаровою, В.А. Дозорцевим, А.І. Смирновим, водночас є необхідність порівняльного аналізу в рамках законодавства України та країн ЄС.

Мета даної статті полягає в тому, щоб дослідити особливості суб'єктного складу права інтелектуальної власності на кінематографічний твір за законодавством України та країн Європейського Союзу, а також визначитися з авторством відповідного твору й об'ємом прав у зв'язку зі створенням такого твору.

Кінематографічний твір є результатом спільних зусиль творчих працівників, сценаристів, кінорежисерів, операторів, акторів, художників, композиторів, звукооператорів, виробничо-технічного персоналу кіностудій, а також суб'єктів організаційної (продюсерської) діяльності, варто звернути увагу на складність та синтетичність кінотворів, що зумовлює виникнення особливостей у встановленні правового статусу осіб, які беруть участь у створенні кінотвору. Як наслідок – наділення цих суб'єктів певними суб'єктивними правами. Статус суб'єктів авторського права на кінематографічний твір, видається, має визначатися трьома критеріями: 1) характером творчих внесків; 2) підставами для виникнення права на кінематографічний твір; 3) змістом прав на кінематографічний твір (Burlakov, 2008: 57).

Тому дослідження характеру творчих внесків створювачів і підстав для виникнення прав інтелектуальної власності (авторські права) на кінотвір видається доцільним з погляду вирішення проблеми встановлення кола творців, точніше, суб'єктного складу відповідних відносин, який може наділятися авторськими правами на кінотвір у законодавстві України та країн ЄС (Burlakov, 2008: 57).

Із проблемою визначення кола творчих працівників, які належать до авторів кінематографічного твору, пов'язана проблема авторства на кінофільм загалом та індивідуально.

Для дослідження правового статусу суб'єктів прав інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір необхідно насамперед звернутися до положень Бернської конвенції. Згідно з пп. (а) п. 2 ст. 14bis Конвенції, визначення осіб, що мають авторські права на кінематографічний твір, зберігається за законодавством країни, у якій потребується охорона (Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works, 1994).

Поняття і суть суб'єктів права власності на кінематографічний твір в Україні та у французькому праві (фр. *Le contrat d'exploitation du droit d'auteur, le contrat d'auteur*) неможливо розкрити без визначення характеру самих авторських прав. Коли йдеться про природу таких прав, французький законодавець у ст. L 111–1 Кодексу про інтелектуальну власність Франції (*Le code de la propriete intellectuelle*, 1992)

(далі – СРІ) дає їм ключову характеристику: автор володіє щодо результату своєї творчої праці сукупністю майнових і особистих немайнових прав (моральних прав) через факт створення такого результату. Авторські права являють собою право власності на нематеріальний об'єкт, що має абсолютний і винятковий характер. Кодекс про інтелектуальну власність Франції визнає монополію автора на використання його твору (фр. *Le droit d'exploitation*). Ст. L 122–1 СРІ передбачає, що «право використання твору належить його автору», уточнює, що це право «включає право на публічний показ і право на відтворення». Може здатися, що право використання являє собою окреме майно (фр. *к bien*) (Bocharova, 2009: 120), яке належить автору, а право на відтворення і право на публічне представлення – правочини, які входять до його складу, на зразок похідних від права власності речових прав (фр. *les droits reels*). Аналіз інших положень Кодексу про інтелектуальну власність (наприклад, ст. L 122–799, а саме розд. 2 Кодексу, «Майнові права» – у множині!) показує, що в Кодексі йдеться про окремі види майна – право на відтворення і право на публічне представлення (*Le code de la propriete intellectuelle*, 1992). Майнові авторські права (право на відтворення і публічне представлення) можуть розділятися на інші, утворювати інші права використання твору (право на прокат примірника твору, право на фрагментацію твору (окреме відтворення частин твору), право на адаптацію твору).

Згідно зі ст. L 121–1 СРІ, особисті немайнові права мають так званий «вічний характер» і є невідчужуваними, вони невіддільні від особистості автора (фр. *ils sont perpetuels et imprescriptibles*).

Однак дане законодавче положення не означає, що французькому праву відомий тільки дозвільний порядок користування майновими авторськими правами, подібно до того, як це відбувається в німецькому праві. У Німеччині авторське право розглядається як єдине (унітарне) приватне право, що об'єднує немайнові та майнові правомочності: належне автору майнове право тією ж мірою, що і немайнове право, є надзвичайно особистими правами (Tafforeau, 2004). Отже, у німецькому праві закріплений принцип невідчужуваності авторських прав, які мають особистий характер: автор не відчужує, але надає право користування майновим правом (фр. *Le droit d'usage sur le droit d'exploitation*) щодо свого твору.

Законодавство України, як і законодавство багатьох країн Європи, пішло шляхом закріплення первісних авторських прав за авторами, фізичними особами. Підставою для виникнення первісних авторських прав (як особистих, так і майнових) є факт створення творчого результату автором завдяки особистим зусиллям, здійсненням особистого творчого внеску. Із цього виникає немайнове право авторства. Як наслідок, право авторства є підставою для виникнення прав інтелектуальної власності (Dozortsev, 2003: 211).

Крім розподілу виключних прав інтелектуальної власності на первісні та похідні, існує розподіл їх на первинні та вторинні. Критерієм розподілу прав на первісні та похідні є залежність прав від наявності попередників.

Стосовно суб'єктного складу прав на кінематографічний твір ч. 1 ст. 17 Закону України «Про авторське право та суміжні права» вказує, що авторами кінематографічного твору є:

- а) режисер-постановник;
- б) автор сценарію і (або) текстів, діалогів;
- в) автор спеціально створеного для аудіовізуального твору музичного твору з текстом або без нього;
- г) художник-постановник;
- ґ) оператор-постановник.

Крім того, та сама фізична особа може суміщати дві і більше площин своєї правосуб'єктності.

У контексті регулювання питання авторства кінематографічного твору заслуговує на увагу також досвід Франції. Правовий режим, який застосовується в ній щодо кінематографічних творів, визначається як режим співавторства у спільному творі. Згідно зі ст. L 113–1 Кодексу про інтелектуальну власність, авторство належить, якщо не доведено інше, особі або особам, під іменем яких вийшов твір. В абз. 1 ст. L 113–7 зазначено, що авторами кінематографічного твору у Франції визнаються одна чи більше фізичних осіб, які створили оригінальний результат інтелектуальної праці. В абз. 2 цієї ж статті сказано, що в разі, якщо не доведено інше, презюмується, що співавторами кінематографічного твору, який створений їхніми спільними зусиллями, є: 1) автор сценарію; 2) автор адаптації; 3) автор діалогів; 4) автор музичних творів зі словами чи без них, спеціально створених для твору; 5) режисер (*Le code de la propriete intellectuelle*, 1992).

Водночас перелік осіб, щодо яких французьким законодавством передбачена презумпція співавторства, не є закритим – до нього можуть також бути включені фізичні особи, які, беручи участь у створенні кінематографічного твору, залишили в ньому «слід» своєї особистості. Вони можуть претендувати на співавторство за умови надання доказів того, що індивідуальний внесок кожного з них є творчістю та стає складовою частиною кінематографічного твору, для якого був спеціально призначений. Так, практика розгляду судами відповідної категорії справ у Франції свідчить, що до списку співавторів можуть бути включені: оператор (коли він виконує роботу за межами свого кола обов'язків, тобто бере участь у розробленні сценарію чи постановки); режисер монтажу (якщо надав докази, що він самостійно здійснював монтажну-тонувальні роботи) та інші. Крім того, якщо кінематографічний твір створено шляхом переробки сценарію чи твору, які існували раніше й охоронялись авторським правом, автори оригінальних творів прирівнюються за своїм статусом до авторів новоствореного твору (*Le code de la propriete intellectuelle*, 1992).

Отже, очевидною перевагою підходу до встановлення авторства кінематографічного твору у Франції вбачається те, що ключовим чинником у визнанні особи автором аудіовізуального твору є не стільки конкретна вказівка в законі, скільки фактично здійснений нею творчий внесок. Така концепція узгоджується зі специфікою роботи осіб, які беруть участь у створенні кінематографічного твору.

Визначення авторів фільму, що міститься у ст. 3 Закону України «Про кінематографію» (About cinema, 1998), де зазначається, що автором фільму є фізична особа, власна праця якої визначає творчий задум та (або) способи його реалізації у фільмі. Варто зазначити, що в Законі України «Про кінематографію», на відміну від Закону України «Про авторське право та суміжні права», напрями творчої діяльності деталізуються таким чином:

- 1) власна праця фізичної особи повинна визначати творчий задум;
- 2) власна праця авторів повинна визначати способи реалізації творчого задуму у фільмі.

До першої групи авторів, які визначають творчий задум у кінотворі, можна віднести автора сценарію та режисера-постановника кінематографічного твору, а до другої – композитора, оператора-постановника, художника-постановника, які вже втілюють творчий задум у реальність (On copyright and related rights, 1993).

Під час проведення аналізу законодавства в галузі авторського права привертає до себе увагу той факт, що відповідно до ст. 3 Закону України «Про кінематографію» до виконавців фільму належать фізичні особи, які власною працею брали участь у реалізації творчих задумів авторів фільму у процесі його створення. Це визначення буквально збігається з визначенням авторів у ст. 3 Закону України «Про кінематографію». Якщо порівняти зміст визначень «автор фільму» та «виконавець», можна дійти висновку, що закон ідентично визначає ці поняття, до кола авторів фільму відносить і виконавців. З аналізу змісту Закону України «Про кінематографію» випливає, що законодавець прагнув лише відмежувати авторів кінотвору від його виконавців, а не прирівнювати ці поняття. Це прагнення зумовлене існуванням двох різних інститутів права інтелектуальної власності: авторського права та суміжних прав. У законодавчих визначеннях різних понять вбачається суперечність, яка полягає в наділенні тих самих суб'єктів кінематографії різними правовими статусами. Так, Закон України «Про кінематографію» відносить самостійну групу виконавців до категорії авторів фільму. Водночас збіг визначень понять «автор твору» і «виконавець» у ст. 3 Закону України «Про кінематографію» не є випадковим. Це свідчить про наближеність понять «автор» і «виконавець» фільму, а також про наявність проблеми у визначенні кола творчих працівників, які можуть бути віднесені до авторів фільму загалом.

Інший підхід до визначення кола авторів міститься в законодавстві закордонних країн. Так, згідно з додатком II до Європейської конвенції про кінематографічну продукцію спільного виробництва (European Convention on Joint Cinematographic Production, 1992), до творчої групи створювачів фільмів відносять режисера, сценариста, композитора. Варто зауважити, що зазначена Конвенція містить розподіл усіх учасників створення кінотвору на три групи, як-от: творча група, група виконавців, група технічного забезпечення (оператор-постановник, художник-постановник).

З аналізу норм законодавства України та закордонних країн стосовно кінематографічного твору можна виокремити три підходи щодо з'ясування кола осіб, які вважаються авторами цього твору. Перший підхід полягає у встановленні системи «авторського права на фільм», відповідно до якої власником авторського права на фільм є його виготовлювач (Великобританія (Consolidated Act on Copyright, 2003), США (Code of Laws of the United States of America, 2003)).

Другий підхід полягає у встановленні системи, у якій кінофільм розглядається як спільний твір декількох авторів, які роблять свій художній внесок у його створення. Ця система вимагає від виготовлювача необхідності одержання повноважень авторів фільму щодо використання їхніх творчих внесків у створений фільм (Україна (On copyright and related rights, 1993)).

Третій підхід полягає у відступленні прав на кінематографічний твір за законом. Кінематографічний твір за такого підходу визнається спільним твором декількох авторів, але законодавство презюмує договір виготовлювача з авторами, що містить переуступку права на використання фільму (Франція (Le code de la propriete intellectuelle, 1992)).

Отже, у країнах романо-германської правової системи авторами кінематографічного твору є особи, які здійснюють творчий внесок у створення зазначеного об'єкта авторського права. Такими визнаються режисер-постановник, автор сценарію, оператор-постановник. Тобто первинними суб'єктами авторського права на аудіовізуальний твір є особи, завдяки творчим зусиллям яких було створено твір.

Натомість у країнах англо-американської правової системи автором аудіовізуального твору є особа, яка організувала процес створення фільму, тобто продюсер кінофільму. Саме він є первинним носієм авторського права. Усі ж інші особи, які беруть участь у створенні кінофільму, визнаються найманими працівниками, яким належать особисті немайнові права. У цих країнах суб'єктом авторського права на аудіовізуальний твір є особа, яка виконувала організаційні функції щодо створення кінофільму (Smirnov, 2017: 60).

Видастся, що законодавче регулювання кіноавторських відносин об'єктивно не відображає характер співвідношення між творчими внесками створювачів кінематографічних творів і наданим їм обсягом прав. Тому вироблення нового, науково обґрунтованого підходу до визначення кола авторів кінотвору з урахуванням характеру їхніх творчих внесків і особливостей кінематографічної діяльності на сучасному етапі її розвитку дозволить вирішити як теоретичні, так і практичні проблеми шляхом створення нової правової конструкції. Вона повинна збалансувати інтереси безпосередніх авторів кінотвору, його організаторів та виробників. Так, під час створення кінематографічного твору виключається індивідуальне авторство фізичної особи на фільм загалом (крім любительського), співавторство в його традиційному розумінні, авторство керівника творчого колективу, авторство юридичної особи на фільм загалом.

У законодавстві Франції (Le code de la propriete intellectuelle, 1992) узагалі встановлюються дві групи творчих робітників: група авторів, яка чітко визначена в законі, і група творців, які можуть претендувати на

авторство. Перша група авторів включає сценариста, режисера та композитора. За другою ж групою творців встановлюється лише потенційна можливість претендувати на співавторство у створенні кінотвору, якщо їхній творчий внесок буде визнаний творчим та вагомим.

З порівняльного аналізу законодавства різних країн випливає існування різних тенденцій та підходів до визначення суб'єктного складу прав інтелектуальної власності на кінотвір. Разом з наявними розбіжностями у правовому регулюванні авторського складу кінотвору існує єдиний стрижень у визначенні авторів, який встановлюється нормами Бернської та Всесвітньої конвенцій. Країни – учасниці цих Союзів можуть включати у свої національні законодавства положення, що встановлюють особливості правового регулювання як кінотвору загалом, так і його суб'єктного складу.

Водночас у науковій літературі дискусійним залишається питання визнання авторства на аудіовізуальний твір лише за однією особою – режисером-постановником зазначеного твору. Так, принцип визначення авторства на художній фільм, запропонований П.В. Фомічевим, полягає в тому, щоб особа, яка на всіх етапах створення фільму здійснювала керівництво його постановкою, уважалась автором фільму загалом (Fomichev, 2006). Перевагою такого підходу вбачається те, що визнання автором аудіовізуального твору єдиної особи, яка є основним учасником процесу його створення, дозволить вирішувати всі питання, пов'язані з переходом прав на аудіовізуальний твір, шляхом укладення єдиного договору з режисером-постановником (Pilipenko, 2018). Щоправда, варто погодитися з В.А. Дозорцевим у тому, що, хоча діяльність колективу учасників організовується та спрямовується, особа, яка здійснює керівництво такою діяльністю, не може розглядатись як традиційний індивідуальний автор фільму загалом. Адже творчість має індивідуальний характер, і їй відповідає індивідуальний характер авторства, яке закріплюється за конкретно визначеним індивідом (Dozortcev, 2003: 145; Lubchuk, 2019: 36).

Висновки. Національне законодавство виходить із принципу визнання суб'єктами авторських прав на кінематографічний твір осіб, які здійснюють творчий внесок у створення відповідного об'єкта авторського права. Установлено, що у країнах романо-германської правової системи авторами кінематографічного твору є особи, які здійснюють творчий внесок у створення зазначеного об'єкта авторського права. Такими визнаються режисер-постановник, автор сценарію, оператор-постановник. Натомість у країнах англо-американської правової системи автором аудіовізуального твору є особа, яка організувала процес створення фільму, тобто продюсер кінофільму. Натепер залишається доцільним створення нової правової конструкції, яка б збалансувала інтереси безпосередніх авторів кінотвору, його організаторів та виробників. Також залишається дискусійним визнання авторства на аудіовізуальний твір лише за однією особою – режисером зазначеного твору.

Список використаних джерел:

1. Бернская конвенция об охране литературных и художественных произведений от 9 сентября 1886 г. Парижский акт от 24 июля 1971 г., измененный 2 октября 1979 г. Женева : ВОИС, 1990 ; Права на результаты интеллектуальной деятельности. Авторское право. Патентное право. Другие исключительные права : сборник нормативных актов. Москва : Де-юре, 1994. 210 с.
2. Бочарова Н.В. Законодавче забезпечення права інтелектуальної власності в країнах Європи : порівняльно-правовий аналіз. *Порівняльно-правові дослідження : українсько-грецький міжнародний науковий юридичний журнал*. 2009. № 2. С. 118–122.
3. Бурлаков С.Ю. Кінематографічний твір як об'єкт права інтелектуальної власності : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2008. 227 с.
4. Дозорцев В.А. Интеллектуальные права : Понятие. Система. Задачи кодификации : сборник статей ; Исслед. центр частного права. Москва : Статут, 2003. 416 с.
5. Дозорцев В.А. Творческий результат : система правообладателей. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации : сборник статей ; Исслед. центр частного права. Москва : Статут, 2003. 416 с.
6. Європейська конвенція по спільному кінематографічному виробництву від 2 жовтня 1992 р. № 994. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_136#Text.
7. Звід законів Сполучених Штатів Америки. Розд. 17. Авторське право. *Захист прав інтелектуальної власності : досвід Сполучених Штатів Америки* : збірник документів, матеріалів, статей / за заг. ред. О.Д. Святоцького. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2003. С. 8–24.
8. Лубчук О.Д. Суб'єкти прав інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 5. С. 35–41.
9. Пилипенко С.В. Проблемы определения субъектного состава правоотношений в аудиовизуальных произведениях. URL: <http://conf.omua.ru/content/problemy-opredeleniya-subektnogo-sostava-pravootnosheniy-v-audiovizualnyh-proizvedeniyah>.
10. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792–XII.
11. Про кінематографію : Закон України від 13 січня 1998 р. № 9/98-ВР.
12. Смирнов А.И. Субъекты права на аудиовизуальное произведение. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції : науковий збірник Дніпровського національного університету*. 2017. № 5. С. 59–62.
13. Фомичев П.В. Основные авторские и смежные с ними правоотношения, возникающие при создании и использовании художественного фильма как частного случая аудиовизуального произведения : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2006. 24 с.
14. Consolidated Act on Copyright (consolidated Act № 164 of March 12, 2003). URL: http://www.copyright.ru/ru/library/zakonodatelstvo/zarubezhnoe_zakonodatelstvo/zakon_england_ob_avtorskom_prave/?copyright=d14693c621ab762e218c85bc6ed e350e.htm.

15. Le code de la propriete intellectuelle, 01.07.1992. *Официальный портал французского права*. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/>.
16. Tafforeau P. Droit de la propriete intellectuelle. Gualino, 2004. P. 49.

References:

1. Bernskaia konventciia ob okhrane literaturnykh i khudozhestvennykh proizvedenii [Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works] ot 9 sentiabria 1886 g. Parizhskii akt ot 24 iulia 1971 g., izmenennyi 2 oktiabria 1979 g. Zheneva: VOIS, 1990. Prava na rezultaty intellektualnoi deiatelnosti. Avtorskoe pravo. Patentnoe pravo. Drugie iskluchitelnye prava: sbornik normativnykh aktov. Moskva: DE-IuRE, 1994. 210 p. [in Russian].
2. Bocharova N.V. (2009). Zakonodavche zabezpechennia prava intelektualnoi vlasnosti v krainakh Yevropy (porivnialno-pravovyi analiz). [Legislative support of intellectual property rights in European countries (comparative legal analysis)]. *Ukrainsko-hretskiy mizhnarodnyi naukovyi yurydychnyi zhurnal "Porivnialno-pravovi doslidzhennia"*. № 2. pp. 118–122. [in Ukrainian].
3. Burlakov S.Iu. (2008). Kinematografichniy tvir yak ob'ekt prava intelektualnoi vlasnosti [A cinematographic work as an object of intellectual property rights].: dys...kand. yuryd. nauk. Kyiv. 227 p. [in Ukrainian].
4. Dozortcev V.A. (2003). Intellektualnye prava: Poniatie. Sistema. Zadachi kodifikatsii [Intellectual Rights: Concept. System. Codification tasks]: sb. statei. Issled. tcentr chastnogo prava. Moskva: Statut. 416 p. [in Russian].
5. Dozortcev V.A. (2003). Tvorcheskii rezultat: sistema pravobladatelei. Intellektualnye prava: Poniatie. Sistema [Creative result: the system of copyright holders. Intellectual Rights: Concept. System. Codification tasks]. Zadachi kodifikatsii: sb. statei / Issled. tcentr chastnogo prava. Moskva : Statut. 416 p. [in Russian].
6. Ievropeiska konventsiia po spilnomu kinematografichnomu vyrobnytstvu [European Convention on Joint Cinematographic Production] vid 2 zhovt. 1992 r. № 994. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_136#Text [in Ukrainian].
7. Zvid zakoniv Spoluchenykh Shtativ Ameryky [Code of Laws of the United States of America]. Rozdil 17. Avtorske pravo // Zakhyst prav intelektualnoi vlasnosti: dosvid Spoluchenykh Shtativ Ameryky: zb. dokum., mater., statei; za zah. red. O.D. Sviatotskoho. Kyiv: Vydavnychiy dim "In Yure", 2003. pp. 8–24. [in Ukrainian].
8. Lubchuk O.D. (2019). Subiekty prav intelektualnoi vlasnosti na audiovizualnyi tvir. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 5. pp. 35–41. [in Ukrainian].
9. Pilipenko S.V. (2018). Problemy opredeleniia subektnogo sostava pravootnoshenii v audiovizualnykh proizvedeniakh [Problems of determining the subject composition of legal relations in audiovisual works]. URL: <http://conf.omua.ru/content/problemy-opredeleniya-subektnogo-sostava-pravootnosheniy-v-audiovizualnykh-proizvedeniyah>. [in Russian].
10. Pro avtorske pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy [On copyright and related rights] vid 23 hrud. 1993 r. № 3792–XII. [in Ukrainian].
11. Pro kinematografiu: Zakon Ukrainy [About cinema] vid 13 sich. 1998 r. № 9/98-VR. [in Ukrainian].
12. Smirnov A.I. (2017). Subekty prava na audiovizualnoe proizvedenie [Subjects of the right to an audiovisual work]. *Naukovyi zbirnyk DNU : Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*. № 5. pp. 59–62. [in Russian].
13. Fomichev P.V. (2006). Osnovnye avtorskie i smezhnye s nimi pravootnosheniia, vznikaiushchie pri sozdanii i ispolzovanii khudozhestvennogo filma kak chastnogo sluchaia audiovizualnogo proizvedeniia [The main copyright and related legal relations arising from the creation and use of a feature film as a particular case of an audiovisual work]: avtoref. dis. ... kand. iurid. nauk: 12.00.03. Moskva. 24 p. [in Russian].
14. Consolidated Act on Copyright (consolidated Act № 164 of March 12, 2003). URL: http://www.copyright.ru/ru/library/zakonodatelstvo/zarubezhnoe_zakonodatelstvo/zakon_england_ob_avtorskom_prave/?copykight=d14693c621ab762e218c85bc6ede350e.htm. [in Russian].
15. Le code de la propriete intellectuelle, 01.07.1992. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/>. [in French].
16. Tafforeau P. (2004). Droit de la propriete intellectuelle / Gualino. P. 49. [in French].